

Kendine nasıl davranılmasını istiyorsan başkalarına da öyle davran, çocuklar dâhil!

Ne zaman "çocuk hakları nedir?" diye sorsalar, bu sözü söylüyorum. Daha sonra da eklemeye başlıyorum: insanlık onuruna yaraşır bir şekilde, ayırım gözetmeden, adil bir şekilde, her insanın fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne saygılı davranarak. Çocukların insan hakları yasal bir belgede yerini almak için çok bekledi. İnsanın hayatında bilişsel, ruhsal/duygusal, fiziksel, sosyal, kültürel, zihinsel gelişimin en hızlı ve büyük çoğunlukla da sadece belli dönemlerinde bir kere yaşanabildiği çocukluk döneminin önemi bilindiği halde, çocukluğun güç ilişkileri açısından sosyal statüsünün düşük olması insan haklarının yasal standartları oluşturulurken dahi ihmal edilmesine yol açtı.

1979 yılında Birleşmiş Milletler (BM) üye ülkelerinden oluşmuş bir çalışma grubuyla taslak çalışmaları başlayan Çocuk Haklarına dair Sözleşme (ÇHS ya da Sözleşme) on yıllık bir sürede son halini aldı. 1984'e kadar İskenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin biran evvel çıkması için uğraşan güçlü devlet ve sivil toplum ortaklığı ne yazık ki ÇHS için yoktu, 'çocuklara da sıra gelir' diyerek bir kenara bırakıyorlardı ÇHS hazırlıklarını. BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) dahi Sözleşme'nin hazırlık aşamalarına son zamanlarında katıldı.¹ Sözleşme on yılın sonunda BM'ye üye tüm devletlerin kültürünü, hak anlayışını yansıtacak bugünkü halini aldı ve 20 Kasım 1989'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda onaylanarak imzaya açıldı. Dünyada en yaygın şekilde kabul edilmiş insan hakları sözleşmesi olan ÇHS'ye² Türkiye de 1995 yılından bu yana taraftır.

Yasal statüsü neredeyse evrensel olan ÇHS'nin nasıl uygulandığına baktığımızda, birçok gelişmeden ve Sözleşme'nin olumlu etkisinden söz edebiliriz. Daha önceleri hiç konuşmadığımız çocukların katılım haklarını bugün sıkça konuşur,

düşünür olduk. Çocuklara binyıllarca yaptığımız haksızlıkları yavaş yavaş konuşur olduk. Bunlardan birisi de şiddet.

Çocukların şiddetten korunması için özel ve çocuklar tarafından da anlaşılır yasal güvenceler gerektiği söylendiğinde ilk duyduğumuz çocukların insan oldukları ve hâlihazırda yasal güvence altına alınan hakların çocuklar için de geçerli olduğudur. Çocuklara yetişkinlerle aynı şekilde muamele edilemeyeceği unutuluyor. Şiddetin, acı çektirmenin normal olduğunu yaşayarak büyüyen birinin şiddeti meşru bir güç aracı olarak başkaları üzerinde kullanacağı da unutuluyor. Gücün yetişkinlerin bu kadar lehine olduğu bir durumda çocukların yetişkinlerle aynı değil daha fazla hukuki korumaya hakkı var.

Burada koruma, çocukları sırça fanuslarda koruma değil, çocuğun yüksek yararını koruma, ayrımcılıktan, şiddetten koruma, yetişkinlerin onların adına karar almasından koruma anlamına geliyor. Bu koruma anlayışı Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de detaylı bir şekilde tanımlanmıştır. Sözleşme'de yer alan hakları hayata geçirmekle yükümlü olan taraf devletlerin hepsinde bir yetişkine şiddet uygulanması yasakken, taraf devletlerin çoğunda hala çocuğa karşı şiddet açıkça yasaklanmamıştır.³ Türkiye'de hâlâ evde, okulda, alternatif bakım kurumlarında çocuğa karşı şiddet açıkça yasak değil.

Sivil toplum örgütleri olarak her çalışmamızda çocuklarla ortak çalışıp onların da sivil toplumun ve toplumun parçaları olduğunu kabul ettiğimizde, çocukların haklarını çocuklarla beraber savunduğumuzda, karar alıcılara çocuklar olmadan çocukları etkileyen konularda karar aldığımızda bir adım atmış olacağız.

Adem Arkadaş

STGM Üyesi
Uluslararası Çocuk Merkezi, Çocuk Hakları Politika ve Savunuculuk Sorumlusu

- 1 United Nations. Office of the High Commissioner for Human Rights. (2007). Legislative history of the Convention on the Rights of the Child. New York ; Geneva, United Nations.
- 2 20 Eylül 2010 itibarıyla 193 devlet tarafından imzalanıp onaylanmıştır. Birleşmiş Milletlere üye ülke sayısı 192'dir.
- 3 Ağustos 2010 itibarıyla çocuğa karşı şiddeti her ortamda ve açıkça yasaklayan devlet sayısı sadece 29'dur. Daha fazla bilgi için Çocuğa Karşı Fiziksel Cezaya Son Küresel İnsiyatifi websitesi: <http://www.endcorporalpunishment.org/pages/progress/countdown.html>

Diyalog

Roman Dernekleri Platformu kuruldu

Geçtiğimiz aylarda Diyalog bölümünün üzerinde ağırlıklı çalıştığı konu Roman derneklerinin platformlaştırılmasına destek vermek oldu. 16-17 Temmuz'da Akhisar'da toplanan 75 derneğin temsilcisi, Yürütme Kurulu Komisyonu, Eğitim Komisyonu, Sekreteryası ve Proje Gençlik Komisyonu, Kadınlar Komisyonu, Konut Komisyonu, Müzisyenler Komisyonu ve Denetleme Kurulu'ndan oluşan bir yapıyla, "Roman Dernekleri Platformu"nu kurdu. Bu kurullar, Türkiye genelinden Roman derneklerinin ortak sorunlarına, ortak çözümler bulması için beraber politika üretmeye çalışacak. STGM'nin son dönemde Diyalog bölümünden destek verdiği diğer bir önemli çalışma, Eğitimde Reform Girişimi'nin (ERG), hak örgütleri ve eğitim alanında çalışan örgütleri bir araya getirdiği "Eğitimde Haklar" Çalışma Grubu'nun ortak vizyon, misyon ve strateji belgesi oluşturduğu toplantı oldu. Cengiz

Çiftçi'nin kolaylaştırıcılığını yürüttüğü çalışma, bu çalışma grubunun devamlılığının sürdürülmesini amaçlıyordu ve bu toplantıyla beraber, grubun ortak bir çalışma "manifestosu" oluşturulması sağlanmış oldu.

Hibe Programları Yöneticisi Funda Küçükcan Yılmaz beş yıllık çalışma dönemi sonunda STGM'den ayrıldı. Kendisine yeni hayatında mutluluk ve esenlikler diliyoruz. Hibe Programları Yöneticiliğini bundan böyle, daha önce Hibe Programları Asistanı olarak görev yapan Tuğçe Bahadır devraldı. Yeni Hibe Programları Asistanımız ise Özgür Mehmet Kütküt oldu. Her ikisine de yeni görevlerinde başarılar diliyoruz.

Çocuk Hakları

2 Ekim Dünya Çocuk Günü ve 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü'nü hesaba katarak Ekim sayımızı çocuk haklarına ayırdık. Son bir yıl içinde kolluk kuvvetlerince ya da askeri mühimmat patlaması sonucu 13 çocuğun öldürüldüğü bir Türkiye'de çocuk hakları üzerine konuşmak, yazmak da can yakıcı oluyor. Adana, Afyonkarahisar, Diyarbakır, Ankara ve İstanbul'dan konuyla ilgili söyleşi ve haberlerimiz için sözü alandaki aktivistlere bırakalım.

"Çocuk Koruma Kanunu'nun herkes tarafından aynı yorumlanması gerek"

Afyonkarahisar Hak ve Özgürlükler Platformu Üyesi Avukat Murat Uçur ile çocuk hakları ve "taş atan çocuklar" hakkında konuştuk.

Çocuk Hakları konusunda Türkiye'deki durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yasal mevzuata baktığımızda durum eskiye kıyaslandığında çok daha iyi durumda gözüküyor. Çocuk Koruma Kanunu AB standartlarında hazırlanmış bir kanun. Ancak hukuksal alt yapısı çok iyi hazırlanmış bazı yasalar vardır ki uygulamada yorumdan kaynaklı sorunlar ortaya çıkabiliyor. Aynı şekilde hukuksal altyapısı eksik ya da temellendirilmemiş bazı yasalar ise uygulamada çok başarılı olabiliyor.

Çocuk Koruma Kanunu böyle bir kanun mudur?

Öyle denebilir, bazı eksiklikler mevcut elbette. Mesela şiddete maruz kalmış bir çocuk ne yazık ki sonunda kendisine şiddet uygulayan ailesine teslim ediliyor. Kanun hâkimler, hukukçular, diğer uygulayıcılar, basın hatta STÖ'ler tarafından farklı yorumlanıyor.

Farklı yorumlanmayı engellemek için ne öneriyorsunuz?

Toplum mühendisliği yapmaya gerek olmadığını düşünüyorum. Toplumu şekillendirmeye çalışmayı yanlış bir yaklaşım olarak algılıyorum. Uygulayıcılar ve toplumun her kesimi için bir bilinçlendirme çalışması yapılması gerektiğine ve empati geliştirmeye gerek olduğuna inanıyorum. Buna yargıçlar, hukukçular, basın ve STÖ'ler dâhil. Şiddete uğrayan ya da sokakta çalışan çocuklara suçlu gözü ile değil birer mağdur olarak bakmak ve onları çocuklarımız kabul ederek bakmak gerekiyor.

Son olarak taş atan çocuklar ile ilgili olarak bir takım çalışmalarınızın olduğunu biliyorum. Son günlerde çok tartışılan bu konuda platform olarak görüşleriniz nelerdir?

Taş atan çocukların da birer çocuk olduğunu unutmamalıyız. O olaylardan sonra polis çocuklara top attığında sokakta daha önce taş attıkları polisle sokakta top oynamaları onların çocuk olduklarının en büyük ispatı bize göre. Hapishanelerimizin ıslah yetenekleri ortadayken onları hapse atmak hiçbir şeyi çözmeyecektir. Çok basit bir örnek vereyim. Bu çocuklardan bir tanesinin iki mektubu geçti elime. İkisini de annesine yazmış, bir tanesini hapse ilk girdiği hafta. İlkinde şöyle diyor çocuk annesine: "Anne beni hiç merak etme, burası gayet güzel ve sıcak, terliklerimi de giyiyorum sakın üzülme, ağlama. Senin üzülmen beni daha da üzecektir." Dava süreci uzadıktan sonra, hapse girmesinin altıncı ayında yazdığı ikinci mektubunda ise şu çarpıcı cümleler var: "Anne, son görüşmede ağladın, sakın ağlama, sen devrimci bir gerillanın oğlusun." Altı ay içerisinde çocukta görülen bu dönüşüm uygulamanın ne kadar yanlış olduğunun en büyük kanıtı.

DÜNYADA COUNTER STRIKE OYNİYAMİYAN MİLYONLARCA ÇOCUK VAR..

"= ?"

"Eşit midir?" yaşları 14-17 arasında değişen 13 gencin BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 2'yi temel alarak çektikleri bir kısa film. Ancak bu kısa filmin hikâyesi de filmin yapılış sürecinden çıkartılması gereken dersler de bir o kadar uzun. Senaryodan, çekime, yapımdan oyunculuğa kadar her türlü görevi üstlenen bu 13 gencin hikâyesini 'İlk Filmim Projesi'nin yaratıcısı Derya Efe'den dinledik.

Neden 'Madde 2'?

Madde 2'nin üzerinde özellikle durmamın nedeni BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin bütününe kapsıyor olmasıydı. İkinci maddeyi çözmeden diğer maddelere geçmenin çok mümkün olmadığını düşünüyorum. Fakat bu çalışma sırasında çocuklarla birlikte sadece Madde 2'yi değil sözleşmenin tamamını çalıştık. Parçaya bakmadan önce bütüne bakmak gerektiğini biliyorduk.

"=?" senaryosuyla, çekimiyle, ismiyle nasıl çıktı ortaya?

Senaryoyu çocuklar oluşturdu. Çekimler de dâhil 10 gün sürdü bütün çalışma; senaryo, yazım teknikleri, kamera-ışık kullanımı, göstergebilim, sinematografi, kısa filmler izlemeler, bunların üzerine konuşma ve uygulamalı çalışmalar... Bu süreç içinde yapılan bütün çalışmalar Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 2 üzerinden gitti tabii. 7 gün boyunca arka plan çalışması tamamlandı ve sıra senaryonun yazımına geldi. Artık Madde 2'nin hangi ögesi üzerine çalışacaklarına kara vermeleri gerekiyordu. Tartışmalar sonucunda, 'biz sakatlığı seçtik ama sakatlık demek istemiyoruz' diyerek geri geldiler. Çünkü sözleşmede kelime hala 'sakatlık' olarak kullanılıyordu. Ortak kararla 'sakatlığın' yerini 'engellilik' kelimesi aldı. Ancak gruptan bir kişi engelli bir çocuğu konu etmenin 'ajitasyon' olacağını düşündüğü için bu fikre sürekli karşı çıkıyordu. Grup daha sonra kendi arasında 'biz ne yaparsak bu film ajitasyon olmaz?' sorusunun cevabını bulmaya çalıştı. Senaryo, asıl olarak bu tartışmalar sırasında ortaya çıktı diyebiliriz. Filmin bütün hikâyesi ise birbirlerinin fikirleri

üzerine geliştirdikleri yeni fikirlerle şekillendi. Sonra sıra, kim yönetmen, kim kameraman, kim oyuncu, kim yapımcı olacak kararını vermelerine gelmişti. Bu an kendileri için en zor anlardan biriydi. Her görev için birçok güçlü aday vardı. Ancak yaptıkları işle ilişkilerini statüler üzerinden değil, yapılacak işin önemi üzerinden kurdukları için görev dağılımını sorunsuz hallettiler. En güçlü yönetmen adaylarından biri set sorumlusu, kameraman aday ise oyuncu olmuştu. Çekimlerin nasıl yapılacağından, kostüme, dekordan yardımcı oyuncu bulmaya kadar her iş onlarındı. 9. gün deneme çekimleri yapıldı, 10. gün de filmi tamamladılar.

Sizce bu çalışmanın en önemli sonucu nedir?

Önceleri Madde 2 deyince hep mülkiyet, doğuş veya statü konularını ön plana çıkartıyorlardı. Çok fazla ajitasyona dayalı hikâyeler anlattılar. "Onlar aç biz tokuz, bizim var onların yok" gibi. Şimdiye kadar algıları hep böyle çalışmış. Medyadan hayatı böyle izliyorlar. Okullarında öğretmenlerinden duruma böyle bakmayı öğreniyorlar. Bu çalışmanın bence onlara kazandırdığı en önemli şey; duruma olduğu yerden eşit bakabilmektir. Kurguladıkları hikâyede de onu yapmaya çalıştılar. Acıma duygusunu körüklemeyen olaya nasıl bakmak gerektiğini gördüler. 'Öteki'yle karşılaşmaya, karşılaştıklarında kendi tepkilerini de gözlemeye ve sorgulamaya başladılar.

*'=?' filmi Kültür Sanat Girişimleri Derneği tarafından düzenlenen ITS'FF - International Teen Shorts Film Festival kapsamında gösterilmiştir.

Diyarbakır'da Çocuk Meclisi kuruluyor

Diyarbakır'da çocuklarla ilgili çalışmalar yapan kurumlar Yerel Gündem 21 Kent Konseyi binasında toplantı yaparak Diyarbakır'ın ağır çocuk sorunları olması ve çocukların

kendini ifade edebileceği bir meclise ihtiyaç duyması nedeniyle Kent Konseyi bünyesinde bir Çocuk Meclisi kurulmasına karar verdi. Çocuk Meclisi'nin tüzüğü'nün çocuklar tarafından hazırlanmasının daha doğru olacağı önemle vurgulandı. Çocuklar için hazırlanacak tüzüğü'nün sade ve anlaşılır olması gereğine dikkat çekildi. Çocuk sorunları dile getirilip çözüm önerilerinde bulunuldu. Meclisin aynı zamanda çocukları sosyalleştiren bir ortam yaratacağı da dile getirildi.

Bunun üzerine, çocuklarla çalışan kurumlardan 11-13 yaş arası 1 kız ve 1 erkek çocuğun da yer alacağı ve taslak tüzük hazırlığını yapacak öncü bir grup çocuk bir araya getirildi. Bunların tanışıp kaynaşacağı etkinlikler ÇAÇA tarafından

gerçekleştirildi. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı da (TEGV) demokrasi, hak, adalet vb. kavramlarla meclisin ne olduğuna ilişkin daha sonra devam etmesi planlanan eğitimler verdi. Kolaylaştırıcı ve destekleyici amaçlı, dayatmacı olmayan bir danışma kurulu oluşturulacak. Çalışmalarda demokratik ve hak temelli bir yaklaşım sergilenecek, katılımçılık teşvik edilecek, tüm süreçlerde çocukların yüksek yararı gözetilecek.

Oluşturulacak Çocuk Meclisi 0-18 yaş arasındaki çocukları temsil eden 9-16 yaş grubu çocuklardan oluşacak.

Çocuk Meclisi'nin katılımcı kurumları şöyle sıralanıyor: ÇAÇA, TEGV, Çocuk Hakları İl Komisyonu, B. Şehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı (Çocuk Destek Merkezi), Valilik Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Millî Eğitim Müdürlüğü Rehberlik Araştırma Merkezi, AÇEV, 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi, Umut Işığı Kooperatifi, Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğü, İHD Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Barosu, Bağlar Eğitim Destek Evi, Diyarbakır Valiliği Yenişehir Çocuk

Yuvası, Diyarbakır Belediyesi Çocuk Korosu, Sur Belediyesi Çocuk Kütüphanesi, Mazlum-Der Diyarbakır Şubesi, Bağlar Belediyesi Çocuk Merkezi.

“Bölgede çocukluk olgusu yok oluyor”

Diyarbakır'da faaliyet gösteren Çocuklar Aynı Çatının Altında Derneği'nin (ÇAÇA) Projeler Koordinatörü Emin Sarıkaya'dan Çaç'a'nın çocuk haklarıyla ilgili çalışmalarını dinledik.

ÇAÇA Çocuk Hakları Atölyesi 2010

ÇAÇA ne zaman ve hangi sebeplerle kuruldu?

Çocuklar Aynı Çatının Altında Derneği (ÇAÇA) çocuk hak ve özgürlükleri temelinden hareketle, bir grup sivil toplum aktivisti ve üniversite

öğrencilerinin çabalarıyla 2003 yılında kuruldu. ÇAÇA, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşanan zorunlu göçten direkt veya dolaylı olarak etkilenmiş ailelerin, risk altında bulunan 4–15 yaş çocuk gruplarına (sokakta çalışan, eğitimden kopmuş, sosyo-ekonomik yetersizliği olan, zorunlu göç mağduru ailelerin çocukları) yönelik önleyici ve iyileştirici çalışmalar yapıyor. Bununla beraber 15–25 yaş grubundaki çocuk ve gençlere yönelik gönüllülük ve liderlik çalışmaları yürütüyor. Ayrıca çocuk hakları ve insan hakları çerçevesinde çeşitli duyarlılık oluşturma ve savunuculuk faaliyetleri yürüterek sosyal politikaları etkilemeye yönelik çalışmalar da yürütüyor.

Sizce çocuk hakları konusunda Türkiye ve bölge açısından durum nedir?

Aslında “Türkiye ve bölgede insan haklarına yönelik uygulamalar ne durumda?” sorusuna vereceğimiz yanıt çocuk haklarının durumunu daha net ortaya koyacaktır. Çünkü çocuklar yaşadıkları toplumların, sosyoekonomik şartları ve gelişmişlik düzeyinin sonuçlarını en net şekilde görebileceğimiz öznelerdir. Türkiye Cumhuriyeti olarak 1995 yılında Çocuk Hakları Sözleşmesini (ÇHS) uygulamaya başladık. Ancak 17, 29 ve 30'uncu maddelere çekince koyarak. Bu tür evrensel sözleşmelerin en önemli özelliği her maddenin birbirini tamamlar ve destekler nitelikte olmasıdır. Dolayısıyla çekince konan maddeler sözleşmenin bir bütün olarak uygulanamayacağına işaret eder ve böylece kabul edilmiş maddeler de uygulamada bir formaliteye dönüşür. Bu durumun en önemli kanıtı, on beş yıl önce imzalanmış olan ÇHS'nin uygulamalarda zihinsel ve fiziksel altyapıdan yoksun bırakılmasıdır.

Bölge açısından bakıldığında ‘çocukluk’ bir olgu olarak yok olmaya yüz tutmuştur. Çünkü bölgede çocukları küçük yaşlardan itibaren, ÇHS'nin ruhuna aykırı olarak, risklerle dolu iş hayatında, cezaevlerinde, toplumsal eylemlerin içinde ve maalesef cansız bedenleriyle uğurlanırken görüyoruz. Burada (bölgede) çocuklara çocuk haklarından söz etmek veya ÇHS'nin önemini konuşmak cehennemde pansuman yapmaya benziyor. Bölgedeki çocuklar artık haklarını yaşayarak öğrenmek istiyorlar.

TMK mağduru çocuklarla ilgili TMK'daki (Terörle Mücadele Kanunu) yeni düzenlemeler yeterli mi?

TMK'daki yeni düzenlemeler, ölümü gösterip sıtmaya razı etmeye benziyor.

Çocuklar; TMK'yla ilgili gözaltı, tutuklama ve yargılama

süreçlerinde onarılması güç sorunlar yaşadılar. Yeni düzenlemelerle birlikte çocukların bir bölümünün özgürlüklerine kavuşması sevindirici bir gelişmeydi. Ancak bazı çocuklar ‘örgüt üyeliği’ suçlamasıyla cezaevinde tutulmaya devam ediyor. TMK'daki değişikliklere TCK (Türk Ceza Kanunu) kapsamında yeni düzenlemeler eklenmedikçe sorun devam edecek gibi görünüyor. Ayrıca genel olarak kanunla muhalefet halindeki çocuklara yönelik geliştirilen yaklaşımlar açısından (kolluk ve yargılama süreçleri) bir zihniyet devrimine ihtiyacımız var. Bütün bu gelişmelere ÇHS gözlüğüyle baktığımızda, biz söz konusu sözleşmeyi imzaladıktan yıllar sonra tartışmaya başlamışız gibi görünüyor. Yani ÇHS'yi imzalarken aslında neyi imzaladığımızı ve bunun sorumluluklarının neler olduğunu düşünmeden imzalamışız.

ÇAÇA Çocuk Hakları Atölyesi 2010

Son Anayasa değişikliklerinde çocuklarla ilgili düzenlemelere nasıl bakıyorsunuz?

Anayasa ve/veya yasalar yetişkinlerin oluşturduğu metinlerdir. Dolayısıyla bu yasaları oluştururken kendi yetişkin bakış açılarıyla şekillendirirler. Çocuklarla ilgili bir yasa oluştururken ‘çocuğun yüksek yararı’ olgusunun gözden kaçırılmaması lazım gelir. Gerçi yeni anayasa metninde ‘çocuğun yüksek yararı’ (korunması gereken bir varlık

olarak) yer almıştır, bir birey olarak değil. İşte aslında sorunlara kaynaklık eden ve değişmesi zor görünen zihniyetin izlerini burada da bulabiliyoruz. ÇHS'nin en değerli yönü çocukları sadece korunması ve desteklenmesi gereken varlıklar olarak değil aynı zamanda ‘bireyler’ olarak da görmesidir.

Her çocuk bir bireydir ve yaşadığı toplumun tüm süreçlerinde etkin olarak yer almayı hak etmektedir, tıpkı yetişkinler gibi. Bu bağlamda, yasalar sadece çocukları ilgilendiren maddeler açısından değil, aynı zamanda tüm maddeler açısından ‘çocukların yüksek yararı’ gözetilerek yapıldığında dünya daha özgür ve yaşanılabilir bir yer olacak.

Umarız önümüzdeki yeni anayasa tartışmalarında bu hassasiyetler de yer alır ve çocuklara, çocuklarla birlikte yeni bir dünya sunma şansını yakalayabiliriz.

ÇAÇA Çocuk Hakları Atölyesi 2010

“İnsanların özgürlüğünü alacağına canını al daha iyi!”

Adana’da, “TMK’daki son düzenlemeyle” cezaevinden çıkan çocuklardan Nevzat’la konuştuk. 16 yaşındaki TMK mağduru Nevzat’ın ailesi Siirt’ten Adana’ya göç etmiş...

Bu tutukluluk süreci üzerinde nasıl bir etki yarattı?

Kimse cezaevine girmek istemez hele böyle genç yaşta. Kendimi kimsenin olmadığı, sevginin olmadığı karanlığın içinde ve yalnız hissettim. Dengemi kaybettim, psikolojim bozuldu. Küçük çocuklar merdiven aralığında ağlardı. İnsanların özgürlüğünü alacağına canını al daha iyi. Cezaevinden kalma bir alışkanlık olarak akşamları uyuyamıyorum. Örneğin bir arkadaşım cezaevinde yapılan sabah ve akşam sayımlarının psikolojisini üzerinden hala atamadı. Hiçbirimize cezaevinden çıktıktan sonra psikolojik bir destek verilmedi ama hepimize verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Biz kendi kendimize cezaevi psikolojisinden çıkmaya çalışıyoruz. İnsan ister istemez üzerinden cezaevi etkisini atamıyor.

Tutuklandığında haklarının neler olduğunu biliyor muydun?

Cezaevine girmeden önce çocuk hakları ile ilgili bir şey bilmiyordum. Hiçbirimiz bilmiyorduk ama cezaevine girdikten sonra öğrendik. Cezaevindeki açık görüş salonunda çocuk hakları maddelerini duvarlara asmışlardı, oradan okuyup öğrendik. Fakat kimse bize çocuk hakları ile ilgili bilgi vermedi.

Size içerde nasıl davranıldı?

Koğuştta 10 kişi kalıyorduk hepsi mahalle arkadaşlarımdı.

Cezaevinin kuralları var, bu kurallara uyduğun zaman sorun yaşanmıyordu. Uymadığın zaman birkaç şekilde cezalandırılıyordun. Hücre cezası, işkence, temizlik cezası veya başka bir cezaevine gönderilme cezaları vardı. Cezaevinin kurallarına uymak zorundasın. Mesela bahçeye çıktığın zaman diğer koşullarda kalanlarla konuşmak yasaktı, slogan atmak yasaktı. Müdürün yanına gittiğinde veya görüş günlerinde düzgün giyinmek zorundaydın.

Sence çocukların bu çatışmaların içinde olması ne kadar doğru?

Bence çok küçük yaşta çocukların olması doğru değil. Küçük çocuklar olduğu zaman haberlerde küçük çocukları öne sürüyorlar gibi sözler çıkıyor. Küçük çocuklar bilinçsizler, büyüklere özeniyorlar, hangi davanın uğruna mücadele ettiklerini bilmiyorlar, cezaevine girdiklerinde neden cezaevinde olduklarını bile bilmiyorlar. Biz eşit hakları savunuyoruz bu uğurda mücadele veriyoruz ama küçük çocuklar farkında değil. Ben cezaevine gittiğimde yanımdaki arkadaşlarım 12 ve 17 yaşları arasında değişiyordu.

Bundan sonrası için planın nedir?

Tornacıda çalışıyorum işime devam edeceğim. Hayatıma kaldığım yerden devam ediyorum. Diğer arkadaşlarım da aynı şekilde kaldığı yerden devam ediyor. Haklarımızı kazanana kadar mücadele etmeye de devam edeceğim.

Toplumsal Cinsiyet

LGBTT örgütleri Adana’da buluştu

Çukurova Eşcinsel İnisyatifi’nin örgütlenme sürecine destek olmak amacıyla LGBTT örgütlerin temsilcileri STGM Adana YDM ofisinde bir araya gelerek deneyim paylaşımı toplantısı gerçekleştirdi.

Kaos GL-Ankara, Lambdaistanbul, SiyahPembe Üçgen- İzmir, Pembe Hayat-Ankara, Hevjin-Diyarbakır ve Morel - Eskişehir temsilcileri örgütlenme süreçleri,

bu süreçlerde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm yöntemleri

konusundaki deneyimlerini paylaştılar. Çukurova Eşcinsel İnisyatifi’nin örgütlenme sürecinde nasıl strateji oluşturabileceği, Adana’nın dinamikleri ve bu dinamiklere bağlı zorlukların nasıl aşılabileceği konularında görüşlerini belirttiler. Üniversitelerde örgütlenme süreçleri, travesti ve transseksüellere özgü örgütlenme sorunları ve çözüm yöntemleri, Kürt ve eşcinsel olmanın örgütlenmeye etkileri, karşılaşılan zorluklar, örgütlerin kapatılma süreçleri gibi konular iki günlük toplantı süresince tartışıldı. Toplantı sonunda Çukurova Eşcinsel İnisyatifi ile diğer örgütler arasındaki ilişkilerin nasıl kurulabileceği ve benzer etkinliklerin nasıl yapılabileceğine dair fikir alışverişinde bulunuldu.

Kadına yönelik şiddete karşı işbirliği

Kadına yönelik şiddet ve artan cinayetlere karşı Tepebaşı Belediyesi Sağlık Kent Konseyi öncülüğünde, 12 Ağustos tarihinde aralarında Ka-Der Eskişehir, Eskişehir Çevre Derneği, Deneyimsel Eğitim Merkezi, Eğitim ve Öğretimi Destekleme Derneği, Cumhuriyetçi Kadınlar Derneği, Eskişehir Demokratik Kadın Platformu’nun da bulunduğu ilk toplantı gerçekleştirildi. 19 ve 26 Ağustos’ta

gerçekleştirilen iki çalışma grubu toplantısı ile birlikte kadına yönelik şiddetin önlenmesi için bir kent protokolü taslağı hazırlanmaya başlandı. Sağlık Kent Konseyi’nin yaptığı çalışmaların bir itici güç olacağı ifade edilen toplantıda kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yapılacak eylemleri içeren taslak kent protokolünün son halinin, üzerinde yapılacak çalışmalar sonrasında kamuoyuyla paylaşılarak çalışmalara başlanacağını bildirildi.

Çevre Hakkı

Artık Eskişehir'in de ekolojik pazarı var

Güvenli gıdalar, sağlıklı toplum ve yaşanabilir çevre anlayışıyla Eskişehir'de sertifikalı üretim yapan organik ürün üreticileri ile işbirliği içinde Eskişehir'in ilk ekolojik pazarı açıldı. İsmet İnönü Caddesi-Kılıç Lunapark yanında kurulacak olan ekolojik pazar bundan böyle her hafta pazar günleri hizmet verecek. Yerel ve ulusal

düzeyde üretim yapan sertifikalı bütün organik üreticilere açık olacak Ekolojik Pazar Eskişehir'de güvenli gıdalar ve ürünler alanındaki boşluğu önemli ölçüde doldurmayı hedefliyor.

Eskişehir'de bir ekolojik pazarın kurulmasını çevre ve şehir açısından çok önemli bir gelişme olduğunu belirten Eskişehir Çevre Platformu Dönem Başkanı Emin Can sözlerine şöyle devam etti: "Pazarda satılan ürünlerin ve üreticilerin sertifikalarının Tarım İl Müdürlüğü tarafından düzenli olarak kontrol edilmesi şarttır."

Allianoi için zincirli eylem

Doğa Derneği Başkanı Güven Eken'in de bulunduğu 30 eylemci Eylül ayında, İzmir'in Bergama İlçesinde yapımı tamamlanan Yortanlı Barajı'nın suları altında kalacak olan antik Allianoi antik kalıntılarının olduğu yere gelerek kendilerini zincirledi. Altı eylemci, kendilerini sarmaşıklarla ve zincirlerle vince zincirledi. Basına açıklama yapan Doğa Derneği Başkanı Güven Eken, Allianoi'nin hukuk dışı bir şekilde yok edildiğini belirterek şöyle konuştu: "Daha önce yaptığımız eylem sonucu durdurduğumuz çalışmalar kısa bir süre sonra daha hızlı bir şekilde başladı. Burada hem mahkeme

kararlarına, hem de İzmir 2 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun kararlarına aykırı bir şekilde inşaat yapılıyor. Horasan harcı ve çeşitli çamur kullanılacağına çimento kullanılıyor. Bilim adamları gözetiminde yapılması gereken çalışmalar sadece müteahhitler ve inşaat işçileri tarafından yapılıyor." Mahkemelerin verdiği karar uygulanana kadar alandan ayrılmayacaklarını savunan Eken, Bergama Cumhuriyet Savcılığı'na suç

duyurusunda bulduklarını, savcılığın çalışmayı mühürlemesi gerektiğini bildirdi.

Gönüllülük

Sivil toplum ve gönüllülük

STGM, kurumsal koçluk desteği kapsamında Karaduvar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ile sivil toplum ve gönüllülük çalışması gerçekleştirdi. STGM Adana YDM'nin organizasyonu ile

yapılan çalışmada Karaduvar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği yönetim kurulu üyeleri Bilgi Üniversitesi öğretim görevlilerinden Laden Yurttagüler ile bir araya geldi. İki gün süren eğitimde dernek faaliyetleri, derneğin hedef grupları, SWOT analizi, ihtiyaç analizi, grup dinamiği gibi konularda çalışmalar yapıldı.

Engelli Hakları

İşitme engellilerle organik tarım projesi

Fethiye İşitme Engelliler Derneği tarafından hazırlanan proje ile ilçedeki işitme engellilere topraksız tarım yapma kursu verilecek. Kursu tamamlayan engelliler, kiralanan bir tarım arazisinde organik ürün yetiştirip satacak. Fethiye İşitme Engelliler Derneği ve Muğla- İş Kur Müdürlüğü tarafından hayata geçirilen proje ile Muğla'nın Fethiye ilçesinde yaşayan işitme engelli vatandaşlar, Fethiye Meslek Yüksekokulu'nda sebze meyve yetiştiriciliği ve organik tarım öğrenecek. Konu hakkında bilgi veren Fethiye İşitme Engelliler Derneği Başkanı Osman Taşkın, projenin amacının engellilerin meslek sahibi olmalarını sağlamanın yanı sıra sertifikalı üreticiler yetiştirmek olduğunu söyledi. Kurs bitiminde sertifika alan engellilerden oluşan bir kooperatif kurulacak ve kiralanan bir arazide organik tarım yapılacak. Yetiştirilen ürünlerin ise pazarda satışa sunulması hedefleniyor.

1 Ekim Uluslararası Yaşlılar Günü

1 Ekim dünyada ve Türkiye'de "Uluslararası Yaşlılar Günü" olarak kutlanıyor. Artık insanlar daha uzun yaşıyor, doğum oranları azalıyor ve yaşlı nüfus sayısal olarak artıyor. Yapılan araştırmalar, Türkiye'nin yeni bir demografik yapıya geçtiğini gösteriyor. 2005 yılında yüzde 5,7 olan 65 yaş üzeri nüfus 2009 yılında yüzde 7 oldu. 2050 yılında ise yüzde 17,6'ya ulaşacağı tahmin ediliyor.

Mevzuat

Türkiye'de çocuk hakları açısından iyileştirici düzenlemeler

Türkiye'de çocuk hakları alanında mevzuat açısından ilk akla gelen 1995 tarihinde onayladığımız BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve 2005 tarihli Çocuk Koruma Kanunu'dur. Bu iki temel mevzuat belgesi Türkiye'de çocuk hukukunun teminatı olarak karşımıza çıkmaktadır. Anayasaya yapılan son değişiklikle (7/5/2010-5982/4 md.) "Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır" ibareleri eklenmiştir. Böylece BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yer alan bazı haklara Anayasa'da da yer verilerek pekiştirildiği görülmektedir. Türkiye'de yaşayan çocukların en çok 'ihmal ve istismardan korunma hakkı' ihlal edilmektedir. Bu durum bazen çocukların yaşam, eğitim, sağlık, gelişim haklarının da ihlaline neden olabilmektedir.

Türk Ceza Kanunu, Medeni Kanun ve Çocuk Koruma Kanunu çocukları bu ihاللerden korumaya yeterli olamamaktadır. Gerek iktidar partisinden gerekse muhalefet partilerinden TBMM'ye verilen kanun teklifleri olmasına rağmen henüz kapsamlı değişiklikler gerçekleşmiş değildir. Özellikle çocuklara yönelik cinsel suçlar bakımından yeni düzenlemeleri içeren kanun teklifi taslağının yasallaşması durumunda 'ensest, çocuklara yönelik şiddetin açıkça yasaklanması, kimyasal kastrasyon' gibi düzenlemeler Türk Ceza Kanunu'nda ilk kez yer almış olacak. Cinsel istismar mağduru çocukların beden ve ruh sağlığının bozulup bozulmadığına ilişkin Adli Tıp'tan rapor istenmeyecek. Suçun faili açısından da ceza miktarlarında değişiklikler öngörülmektedir. Bununla birlikte çocuklara yönelik cinsel istismar ile mücadele kapsamında hazırlanan eylem planı şimdiden hayata geçirilmiş durumda, başta Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı olmak üzere ilgili bakanlıkların imzaladığı protokol çerçevesinde pilot il olarak Ankara'da Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM) oluşturuldu. Merkezin 1 Ekim 2010 tarihinde faaliyete geçmesi bekleniyor. Buna paralel olarak Ankara'da çalışan 25 bine yakın Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Müftülük, SHÇEK gibi kurum personeline ÇİM hakkında eğitim verilmesi planlanmıştır. Eğitimciler ise bakanlıklar, üniversiteler, baro ve STÖ'lerden belirlenmiştir. Çocuklara yönelik ticari cinsel sömürü çeşitleri de karşımıza çıkmakla birlikte henüz bu konuda tam bir veri oluşturulmuş değildir. Bazen erken ve zorla evlilikler ticari cinsel sömürü şeklini alabilmektedir.

Aynı şekilde çocukların yasaya aykırı ve zorla çalıştırılması hususunda çok yaygın mahkeme kararları olmasa da Yargıtay'ın bu konuda Türk Ceza Kanunu 80'inci madde de yer alan insan ticareti hükmü çerçevesinde emsal kararları mevcuttur. Ülke içinde çocukların bir yerden başka bir yere nakledilerek çalıştırılması, dilendirilmeleri insan ticareti kapsamında değerlendirilmiştir. Yasa dışı ve zorla çalıştırma gibi kavramlar üzerinde Çalışma Bakanlığı da Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde çalışmalar sürdürmektedir. Günümüzün modern köleliği olarak görülen insan ticaretiyle etkin mücadele kapsamında ve Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde yeni bir kanun tasarısı hazırlanmaktadır. Hazırlanacak yasa tasarısı metninde mağdurlara sunulacak haklar bakımından BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin bu konuda yayınlamış olduğu prensiplerin de yansıtılacağı belirtilmiştir. Ayrıca Avrupa Konseyi tarafından oluşturulacak olan İnsan Ticaretiyle Mücadele Tüzüğü, Palermo protokolüne uyumlu bir yasa hazırlığı yapılmaktadır. Bir diğer yürütülen çalışma Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan

Suç Mağdurlarına Yardım Hakkındaki Kanun Tasarısı'dır. Tasarıya göre çocuk ticareti, çocuk fuhuşu, çocuk pornografisi ve her türlü şiddet mağduru çocuk herhangi bir şart olmaksızın nakdi yardım alabilecek. Şiddet mağduru yabancı uyruklu çocuklar için ise mütakabiliyet esas aranmayacak, mülteci, sığınmacı ve göçmen çocuklar da bu yardımdan faydalanabilecek.

Değişiklik ihtiyacı gerektiren mevzuatın yanı sıra uygulamadaki eksikliklerden de çocuk hakları ihlalleri doğmaktadır. Bu bazen mevzuat hükümlerinin yanlış yorumlanmasından bazen çocuk haklarının özümsememesinden de kaynaklanabilmektedir. Birçok kurum uygulamadaki sıkıntıları gidermeyi hedefleyerek amaca uygun, çocuklara özgü yapıların oluşturulması, hizmetlerin sunulabilmesi ve hakların korunması ve uygulanması açısından çocuk hakları eğitimleri düzenlemektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü, Türkiye çapında yüzlerce çocuk polisine bu eğitimlerin verilmesini sağlamaya çalışmaktadır. Ekim ayının ikinci haftasında İstanbul Çocuk Şubesine bağlı polisler bu eğitimlere katılım gösterecekler. Daha önce de Ankara'da Polis Akademisindeki Akıllı Sınıf aracılığıyla aynı anda 81 il çocuk şubesi personeli ve 10 ilçedeki çocuk bürosu personeline çocuk haklarına ilişkin eğitim verilmiştir. Yine aynı şekilde Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü de tüm il müdürlerine, müfettişlere ve binlerce öğretmene çocuk hakları alanında eğitimler düzenlemiştir.

Önümüzdeki dönemde gerek mevzuat değişikliklerine ilişkin çalışmalar gerekse uygulamadaki sıkıntıların çözümüne ilişkin birçok toplantı ülke gündeminde yer alacak. Tüm bu süreçlerde STÖ'lerin katkısı önem taşımaktadır, uzmanlık alanlarına göre kapsamlı görüşlerin sunulması ve bu toplantıların izlenmesi, ihtiyaçların daha doğru belirlenmesi ve düzenlemelerin tatmin edici boyutta olması açısından belirleyici rol üstlenmelidirler. Kamu kurumlarının ve özellikle parlamentonun STÖ'lerle ortak çalışma kültürünü daha çok yaygınlaştırması ve görüşlerini önemsemesi gerekmektedir.

TBMM ve UNICEF tarafından 30 Eylül - 2 Ekim 2010 tarihlerinde organize edilen 'Çocuk Haklarının Korunması ve Geliştirilmesinde Parlamentonun Rolü' konulu üç günlük çalıştay ve Türkiye'de bir çocuk politikasının olmamasından hareketle SHÇEK koordinatörlüğünde 13-15 Ekim 2010 tarihinde yapılacak olan 2011-2015 yıllarını kapsayacak I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi ve Uygulama Planı Taslağı hazırlanması ve 26-28 Kasım'da I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi'nde tartışılması gibi girişimlerin Türkiye'de çocuk hakları açısından olumlu düzenlemelerin habercisi olduğunu söyleyebiliriz.

Bu sayıdaki Mevzuat bölümü Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanı Avukat Şahin Antakyalıoğlu'nun katkısıyla hazırlandı.

Sivil Aktivistler

Emrah Kırımsoy (Gündem: Çocuk! Derneği)

Bu sayımızda yıllarını çocuk hakları alanına vermiş bir aktivistle, Emrah Kırımsoy'la söyleştik. Sosyal hizmetler alanında lisansını tamamlayan Kırımsoy, yüksek lisansını özel eğitim, özel gereksinimli ve suçla yönelen çocuklar konusunda yaptı. Özel Yaşlı Refakat Hizmeti, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı, Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı, Karikatür Vakfı, Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği, UNICEF, Toplum Gönüllüleri Vakfı, Uluslararası Çocuk Merkezi Derneği, İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi, TEPAV ve Gündem: Çocuk! Derneği gibi kuruluşlarda 1994 yılından bu yana profesyonel çalışmalar yürüten Kırımsoy aynı zamanda alanda birçok gönüllü çalışmada da yer aldı.

"Suç İşlemiş ve Suç İşlemedi Gençler Arasında Duygusal İstismar ve Benlik Saygısı Karşılaştırması" başlıklı bireysel çalışmasının yanı sıra, "Hükümet Dışı Kuruluşlar İçin Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin Uygulanmasını İzleme ve Raporlama El Kitabı; Çocuk Adalet Sisteminde Sosyal İnceleme ve Gözetim Raporu El Kitabı; Adalet Bakanlığınca Bağlı Kurumlarda Bulunan Çocuklara Yönelik Bir Sivil Toplum Çalışması gibi ortak çalışmalarda imzası bulunuyor.

Türkiye'nin çocuk hakları karnesi nasıl?

Konu "çocuk" olunca artılar eksilerin telafisi sayılmaz. Bir taraftan bebek ölümleri, sağlık sisteminde "istisna" olarak tanımlanan problemler, kayıp çocuklar, eğitime erişim önündeki engeller, biyolojik, fiziksel ve ruhsal gelişim önündeki engeller, çocukların kendilerini ilgilendiren süreçlere dâhil olamamaları, sosyal hizmet ve güvenlik şemsiyesindeki delikler, çocukların adalet sisteminde yetişkin muamelesi görmeleri, çocukların siyasallaştırılmaları gibi somut olumsuzluklar varken karneye iyi not vermek de mümkün değil. Karnenin bu kadar olumsuz olmasının ana nedeni de hem yaklaşım farklılığı hem de ancak sorunlar çözülmez duruma geldiğinde müdahale edilmesinden kaynaklanıyor. Çocuk hakları halen, Türkiye'nin öncelik ve önem verdiği bir konu değil. Bir bakıma akıl tutulması yaşanıyor: çocuk bir yandan "gelecek nesil", "toplumun küçük ögesi", "sevimli ve eğitilmesi gereken yaratık" olarak görülüyor öte yandan "bugünün bireyi" olarak öncelik, önem ve değer görmüyor. Anlaşılmaz bir çelişki!

Sosyal hizmet eğitimi almış olmanız, çocuk hakları STÖ'lerinde çocukların doğrudan kendi hakları için çalışma yapması açısından kolaylaştırıcı bir rol oynuyor mu?

Kesinlikle önemli bir rol oynuyor. Çocuk hakları ile ilgili çalışmalar yapan STÖ'ler, "yetişkinlerin kuralları- dünyası"na çocukları katma çabasında değillerdir. Aksine çocukların haklarına saygı gösterilmesi, korunması ve geliştirilmesi için "yetişkinlerin dünyası"ndaki engelleri görünür kılmaya ve bu engellerin ortadan kaldırılmasına çalışıyorlar. Bu da "hak sahibi" çocukların kendilerini ilgilendiren tüm süreçlere dahil olmalarını ve bir nesne olarak değil, "özne" olarak görülmelerini gerektirir. Çocukların kendilerini ilgilendiren süreçlere dahil olmaları; her birinin "biricik ve özel" olmalarıyla, gelişimsel özellikleriyle, ilgi ve istekleriyle, günlük programlarıyla yakından ilişkilidir. Çocukların kendi haklarıyla ilgili çalışma yapmaları için özel düzenlemeler yapılması şarttır. İşte tam bu noktada sosyal hizmet disiplininin ve hak temelli yaklaşımın değerleri yol gösterici olur. Alışılmış yöntemleri tekrar etmek yerine "eşit" bir ilişki ve iletişimle çocukla birlikte kurgulama, çalışma ve değerlendirme süreci yaratmak önemlidir. Bu konuda yetişkinlerin öncelikle ezberlerini bozmaları ve kendilerini geliştirmeleri gerekiyor.

Yeni kabul edilen anayasa çocuk hakları açısından tatmin edici mi? Anayasa hazırlık sürecinde çocuk hakları STÖ'lerinin talepleri dinlendi mi?

Yeni anayasa ile gelen değişiklikler, çocukları doğrudan ilgilendiren değişiklikler ancak ne yazık ki çocuk hakları açısından yüzeysel kalıyor ve tatmin edici değil. Hazırlık sürecinde de ne çocuk hakları STÖ'lerinin ne de çocukların taleplerinin alındığından bahsetmek mümkün değil. Konuyla ilgili Gündem Çocuk adına yaptığımız açıklamamızda değişikliklerin önemli ancak hak temelli yaklaşım açısından sorunlu olduğunu dikkat çekmeye çalıştık⁴. Çocukla ilgili yaklaşım sorunu var. Çocuk, hak sahibi bir birey değil "sadece korunması gereken varlık" olarak görülüyor. Halbuki çocuk, sadece korunma değil başta ayrımcılığa uğramama olmak üzere yaşama, gelişme, katılım gibi pek çok hakka da sahip bir birey. Devletin de çocuğun sahip olduğu bu haklara saygı gösterme, koruma ve geliştirme yükümlülüğü var.

Yapılan değişiklikler yetersiz olsa da Anayasa'nın 90. maddesi BM ÇHS'yi zaten bir iç hukuk normu olarak kabul ediyor. Dolayısıyla Devletin çocuk haklarıyla ilgili yükümlülükleri sürüyor. Ancak Türkiye'nin anayasasında doğrudan çocuk haklarına saygı göstereceğini, koruyacağını ve geliştireceğini belirtmesi, çocuk haklarına verdiği önem ve önceliğin göstergesi olacak ve bu konudaki samimiyetini ortaya koyabilirdi. Örneğin Belçika 2009 yılında Anayasasında çocuk hakları ile ilgili özel bir madde ekledi. Belki Anayasa değişikliği tartışmaları tekrar Türkiye'nin gündemine geldiğinde bu madde esin kaynağı olabilir.

Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yargılanan "taş atan çocuklar"la ilgili çalışmalarınızda son durum nedir?

TMK mağduru olarak tanımlanan çocuklarla ilgili durum, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kitlesel gösteriler sırasında tutuklanan, yargılanan veya yargı süreçleri (ceza ile ya da cezasız şekilde) tamamlanan çocuklarla ilgili hak ihlallerini özetlemek için kullanılan bir tabir oldu. Ancak bu tabir ne yazık ki oldukça "damgalayıcı", "etiketleyici" ve sorunu tam anlamıyla yansıtmıyor. Çocukların kitlesel gösterilerde hırpalanmaları, ceza adalet sistemine dâhil olmaları, eğitimlerinin kesintiye uğraması, psikososyal ve fiziksel acıdan travmalar geçirmeleri hatta yaşamlarını yitirmeleri gibi farklı düzeylerde zarar görmeleri 2006 yılında acı bir şekilde görünür olup 2008 yılı içinde inanılmaz boyutlara ulaştı. Bu süreçte, başta insan hakları ve çocuk haklarıyla ilgili birçok sivil toplum örgütü ve aktivist, çocukların siyasal alanda araç olarak kullanılmaması ve birer hak sahibi birey olduklarının hatırlatılması amacıyla "Çocuklar İçin Adalet Girişimi" (ÇİAG) adı altında bir araya geldi. Girişim, söz konusu çocukların ailelerinin çağrısı üzerine, farklı bölgelerden hali hazırda konu üzerinde çalışmakta olan veya konu üzerine çalışmayı arzu eden örgüt ve kişiler arasında kurulan iletişimle oluştu. Öncelikle bazı duruşmalar izlenmeye başlandı ve bu çerçevede, çocukların durumu hakkında bilgiler toplandı, uzman görüşleri oluşturuldu ve farklı şehirlerde koordinasyon toplantıları yapıldı. Bakanlık ve meclis düzeyinde bilgilendirme çalışmaları, basın toplantıları, basın açıklamaları vb. ile medya ve savunuculuk çalışmaları yapıldı. İHOP ve STGM de bu çalışmaların yapılmasına destek verdi. Bütün bu savunuculuk çalışmaları kapsamında çok önemli bir çalışma, konu özelinde Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Edilmemeleri İle İlgili İhtiyari Protokol kapsamında sivil toplum örgütleri tarafından alternatif rapor hazırlanması BM Çocuk Hakları Komitesi'ne doğrudan sunulması oldu. Bu süreçte yapılan TMK değişikliklerinden bir kısmı olumlu olsa da ne yazık ki çocukların benzer süreçleri tekrar yaşamalarının önünü kesmedi. Süreçten olumsuz etkilenen çocukların durumunu onarıcı ve telafi edici hizmetler eksik kaldı ve değişiklikler sonucu tahliye olması gereken çocukların çoğu halen kapalı kurumlarda.

Türkiye'de çocuk hakları alanında çalışma yapan birçok örgütte ve kuruluştaki gönüllü ve profesyonel olarak çalıştınız. Aktivist olarak faaliyet gösterilen bir alanda profesyonel olarak çalışmanın hayatınızdaki olumlu ve olumsuz etkileri ne oldu bugüne kadar?

İnsanın inandığı bir işte çalışması olağanüstü bir duygu. Hep sevdiğim işi yaptığımı düşünüyorum. Değişim olduğunu gördüğünüzde yaptığınız işe hem istediğiniz hem de inancınız daha da artıyor. Gönüllülük ve profesyonellik tanımları benim için iç içe geçmiş kavramlar. Yapılması gerektiğine inandığınız bir işi gönüllü veya profesyonel olarak yapmanız çok önemli değil. Öte yandan -ne yazık ki- insanın yaşamını idame ettirebilmesi gerektiği gerçeğinin her an hatırlatıldığı bir düzen içinde yaşıyorsunuz. Bu noktada bir işi istekle, içtenlikle, samimiyetle yaptığınızda "gönüllü"; işi tüm yönleriyle planlayıp ilgili kişi ve kaynakları bir araya getirmeye çalıştığınızda "profesyonel gönüllü", bunun için size kaynak ayıltırsa "profesyonel" çalışıyorsanız diye bir ayrım yapmak bazen acımasızca geliyor. Sivil toplum örgütlerinde profesyonel çalışma, gönüllülük olmadan anlamsızdır. Türkiye'deki sivil toplum örgütlerinin yapısı birbirinden farklı olsa da genel olarak bu alanda çalışanların çok gönüllü olması ve az paraya çalışmaları beklentisi yüksek gibi. Aktivist olarak faaliyet gösterilen bir alanda gönüllü veya profesyonel çalışmanın, en zorlayıcı yönü ise sürekli kamunun muhalefeti konumunda görünmek diyebiliriz.

Gündem Çocuk Derneği

E-posta: info@gundemcocuk.org • www.gundemcocuk.org
Tel: (312) 430 43 91, Faks: (312) 430 26 22
İncesu Cad. No: 10/3 06670 Kolej Ankara

4 <http://www.bianet.org/cocuk/ifade-ozgurlugu/124343-anayasa-paketinde-cocuklarin-hak-sahibi-oldugu-unutuldu>

STGMD

Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu Başkanı: Levent Korkut
Başkan Yardımcısı: Ayhan Bilgen
Genel Sekreter: Gürcan Banger
Sayman: Feray Salman
Üyeler: Seyhmus Diken, İhsan Özbek, Uygur Özemesi

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği adına sahibi: Levent Korkut
Sorumlu Yazışları Müdürü: Gamze Göker
Grafik Tasarım: Gülru Höyük
Karikatürler: Sarkis Paçacı

ISSN 1306-5297

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi

708. Sok. 14/9, 06550
Yıldız Çankaya, Ankara
Tel: (312) 442 42 62 (pbx)
Faks: (312) 442 57 55
e-posta: bilgi@stgm.org.tr
web: www.stgm.org.tr

STGM İstanbul İletişim Ofisi

Meşrutiyet Cad. Kibeleli Sok. No: 3/1
Şişhane Beyoğlu, İstanbul
Tel: (212) 292 00 60 Faks: (212) 292 00 64
e-posta: istanbul@stgm.org.tr
web: http://istanbul.stgm.org.tr

STGM Adana Yerel Destek Merkezi

Kurtuluş Mah. Ziyapaşa Bul. Kızılay Kan Merkezi
Sok. (64010 Sok.) Dr. Muzaffer Ersalan Apt.
No: 14 K: 1 D: 1 Seyhan, Adana
Tel: (322) 453 04 50 - 51 Faks: (322) 453 04 02
e-posta: adana@stgm.org.tr
web: http://adana.stgm.org.tr

STGM Denizli Yerel Destek Merkezi

Saltık Mah. 1521 Sok.
No: 16 D: 1, 20100 Denizli
Tel: (258) 241 60 11 Faks: (258) 241 50 11
e-posta: denizli@stgm.org.tr
web: http://denizli.stgm.org.tr

STGM Diyarbakır Yerel Destek Merkezi

Fabrika Cad. Sümerpark Kampüsü
Kent Gönüllüleri Binası Kat: 1 Diyarbakır
Tel: (412) 226 60 77 Faks: (412) 226 30 65
e-posta: diyarbakir@stgm.org.tr
web: http://diyarbakir.stgm.org.tr

STGM Eskişehir Yerel Destek Merkezi

Deliklitaş Mah. Gürman Sok.
No: 16, 26090 Eskişehir
Tel: (222) 220 40 36 Faks: (222) 220 40 76
e-posta: eskisehir@stgm.org.tr
web: http://eskisehir.stgm.org.tr